

Scenariul de film, TV, web: de la teorie la practică - Lect. univ. dr. Tudor Voican

Obiectivul general al cursului/workshop-ului:

- familiarizarea cursantului cu rolul scenaristului ca originator/coautor al operei audiovizuale: dezvoltarea spiritului critic și a gândirii creative, formarea și îmbunătățirea abilităților de analiză și sinteză, înțelegerea specificului scrierii audiovizuale și stăpânirea tuturor etapelor de concepție/dezvoltare ale unui scenariu, de la idee la textul final, identificarea eficientă a rolurilor și responsabilităților într-o echipă cinema/tv.

Competențele specifice acumulate:

- capacitatea de a analiza, înțelege și emula structura și forma unui produs audiovizual;
- capacitatea de a defini o lume, un personaj, o situație dramatică, un dialog și de a compune un subiect scurt de scenariu de film, serial TV sau web;
- capacitatea de a menține un ritm de lucru, cu respectarea tuturor etapelor intermediare și a termenelor de predare;
- capacitatea de recepționare și integrare creativ feedback-ul primit;
- capacitatea de a comunica audiovizual clar, eficient și antrenant.

Forma de predare:

- prelegeri, proiecții/vizionări de clipuri publicitare, scurtmetraje, secvențe de lungmetraje, seriale, românești și străine, și comentarea acestora, discuții libere, exerciții de gândire și scriere creativă, sesiuni de brainstorming, citirea textelor, comentarea și autoevaluarea lor, lectura în comun de scenarii (proiecție), teme pentru acasă (opționale) incluzând texte și fotografii (făcute cu telefonul).

Tudor Voican, lector univ. dr., este scenarist profesionist și producător de film, câștigător a două Premii Gopo pentru cel mai bun scenariu (*California dreamin', Medalia de onoare*), cu experiență vastă de senior copywriter la agenții de publicitate (*Mercury, GAV, Wellcare/Publicis, Totem – premiul Ad'Or pt cel mai bun spot social*) și multiple colaborări pentru realizarea unor seriale și emisiuni (*PRO TV, HBO, TVR, ANTENA 1*).

1. Introducere - Putem preda scenaristica? Arta ca formă de comunicare. Picturile rupestre, primele filme. Scurtă istorie a artelor vizuale. Ce este kitsch-ul? Cine a inventat cinematograful: frații Lumiere sau Thomas Edison? Filmul, a șaptea și ultima artă. Cinematograful, oglinda timpului său. Scenaristica, artă, meșteșug sau ambele? Scenariul, la confluența dintre artele scrisului, narațiunii și filmului. Școli și metode. Istoria scenaristicii pe scurt. Scenaristul, întâiul spectator al viitorului film. Teorii ale limbajului. Ce înseamnă scriere vizuală? „Show, don't tell!” Ce este talentul, inspirația și cum „să nu sperii o muză” (Ray Bradbury)? Experiență practică, experiență teoretică. Relația scenarist - regizor - producător. Studiourile Buftea și Hollywood-ul: „Mihai Viteazul” și bugetul nelimitat, regizorul Jean Negulesco și scenaristul I.A.L. Diamond, românii americani de Oscar. Vechiul și „noul val” românesc. Screenwriter-ul, copywriter-ul, website content writer-ul, ghostwriter-ul. Elementele fundamentale ale filmului: încadraturile, unghiulația, mișcările de aparat și principiile de montaj. Viki King și „How to Write a Movie in 21 Days”. Presentare proceduri de lucru, termene de predare, mod de autoevaluare. Vizionare scurtmetraj „Poveste la scara C”, regia: Cristian Nemescu.

Tema pentru acasă (opțional): cursanții vor scrie o autobiografie pe care o vor trimite pe email (1 pagină, timp de lucru aproximativ: 45 de minute).

2. De unde „vin” ideile? Creativitatea ca lipsă a limitelor. Gândire paralelă vs. gândire laterală, jocuri finite vs. jocuri infinite. Diferențele dintre desen/pictură, teatru și film. Realitatea imaginarului: viziune, vis, vedenie, film, VR. Ce sunt imaginile subliminale? Ce este attention span-ul? Comedie, dramă, tragedie, genurile hibride. Specii și dihotomii: narativ, documentar, poetic, experimental, transmisiune live. De la poveștile din jurul focului la religie, primul produs audiovizual de masă. Mircea Eliade: sacru, profan, mistic. Semn, semnal, simbol. Corespondențele dintre zodii, planete, metale și reacții alchimice. Diferențele dintre timpul chronologic (Chronos) și cel cyclic (Kairos). Semiotica mitului și mitul ca narațiune metaforică. Locații, personaje, artefacte legendare. Umberto Eco: Formă și deschidere. Funcțiile lui Propp și peripețiile lui Harry Potter. Început, mijloc, sfârșit de la Aristotel la Syd Field. Interpretarea ezoterică a basmelor. Semnificație artistică. Fețele multiple ale temei autorului vs. tema publicului. Leitmotivul. Subiect. Story. Plot. Log line. Titlu. Christopher Booker și cele 7 ploturi de

bază. Georges Polti și 36 de situații în film. Vizionarea unor secvențe din „California dreamin’”, regia: Cristian Nemescu.

În partea de final a cursului va avea loc discutarea temelor (brainstorming, discuții libere).

Tema pentru acasă (opțional): cursanții vor trimite pe email subiectul pe care doresc să-l dezvolte, acasă și în clasă, scenariu de film scurt, TV sau web (2-3 pagini, 45 de minute).

3. De ce iubim filmele? Scena. Secvența. Actul. Structurile de 2, 3, 5, 7, 9 sau mai multe acte. Răsturnarea de situație (plot point). John Truby și cei 22 de pași. Miza și premiza. Început și final: „cârlig”, incident declanșator vs. criză, climax, rezoluție. Sfârșitul, închis sau deschis? Backstory și backdrop. Set up și pay off. Teaser și tag. Ce este „red herring-ul”? Elipsa și anticiparea. Funcția obstacolului. Tipologia suspansului. Flashback-ul și flashforward-ul. Afișul de cinema. De la scurt la mediu și lungmetraj. Trilogiile. Serialul TV. Episodul pilot. Sezonul. Spin-off-ul. Structura departamentului de creație dintr-o agenție de publicitate. Campaniile publicitare: ATL, BTL, TTL. Branding-ul. Poziționarea pe piață. High concept, unique selling proposition, slogan, logo. Structuri narative în clipuri publicitare. Specificul meseriei de copywriter. Product placement și inovativ media. Ce sunt relațiile publice (PR)? Povestitorul, primul influencer? Vizionare reclame filmate de regizori celebri (Federico Fellini pentru Martini, Baz Luhrmann pentru Chanel). Synopsis: formatul fundamental al dezvoltării și prezentării subiectului. Vizionarea începutului filmului „Stranger than paradise”, regia: Jim Jarmusch.

Discutarea temelor (brainstorming, discuții libere).

Tema pentru acasă (opțional): cursanții vor stabili structura pe acte a scenariului și vor scrie synopsis-ul (1 pagină, 1 oră), scena/secvența de început și pe cea de final (2-4 pagini, 1 oră).

4. Personaj principal. Protagonist. Erou. Călătoria eroului cu o mie de chipuri: Joseph Campbell și monomitul, Vogler și blockbusterele hollywoodiene. Călătoria eroinei. Erou și anti-erou. Conflictul intern, conflictul extern. Cardinala acțiunii, coloana vertebrală a poveștii: relația dintre lipsă și înlăturarea lipsei. Ce vrea vs. Ce are nevoie protagonistul. Arcul transformațional al eroului. Lumea obișnuită și lumea extraordinară.

Arhetipuri și avataruri. Antagonistul, un erou căzut. Conștient, subconștient, inconștient. Memoria colectivă. Cele 16 tipuri de personalitate ale lui Jung. Măști și costumație. Personaje secundare: mentori, aliați, gardieni, trișori, vestitori, acoliți, minioni. Cele trei vieți ale personajului: personală, privată, profesională. Lajos Egri și ingredientele personajului: fiziologice, sociologice, psihologice. Fișa de personaj, o metodă detectivistică de autocunoaștere. Structuri narrative dislocate temporar, circulare, mozaicate, tip diamant, unice. Propaganda, manipularea, cenzura. Libertatea de exprimare. Mass-media clasice și agenda setting-ul. Noile media și monopolul tehnic corporatist. Va avea loc vizionarea unor secvențe din „Marilena de la P7”, regia: Cristian Nemescu. În finalul cursului va avea loc discutarea temelor (brainstorming, discuții libere).

Tema pentru acasă (opțional): cursanții vor redacta o fișă de personaj (2-3 pagini, 2 ore).

5. Pitch-ul verbal: Cum „vinzi” o idee? Ce este și cum se ambalează un „package”? Pitch tematic vs. pitch dramatic. Primirea și integrarea feedback-ului. Scrierea la comandă. Scrierea sub presiune. Lucrul de acasă ca freelancer. Castingul „de vis”. Festivalurile și premiile de film, TV, web, publicitate în România și în străinătate. Ecranizările și adaptările. Remake-urile, mereu la modă. „Citizen Kane”, cel mai bun film făcut vreodată? Discutarea temelor (brainstorming, discuții libere). Vom viziona secvențe din „Medalia de onoare”, regia: Călin Netzer.

Tema pentru acasă (opțional): în urma discuțiilor colective (brainstorming) din clasă, cursanții vor scrie și trimite pe email a doua versiune la temele 3-4, îmbunătățindu-le (8-10 pagini, 4 ore).

6. Dimensiunea sonoră, între tautologie și redundanță. Cinematograful mut era, de fapt, sonor, acompaniat fiind de un pianist. Muzica. Ambianța sonoră. Dialog: text, subtext, supratext. Voice over-ul: cine și de ce vorbește? Text și antitext. Linda Seger și teoria subplotului. Ce este un storyboard? UNATC I.L. Caragiale, tradiție și modernitate în teatru și film. Facultatea de film, profesioniștii și teoreticienii. Departamentul de scenaristică-filmologie, 30 de ani de excelență, dar o echipă tânără. Școli de film din

străinătate. Script doctoring: job-urile de story editor, story consultant, dialogue consultant.

În a doua jumătate a întâlnirii, cursanții vor susține o prezentare a subiectelor în clasă (pitch verbal).

Tema pentru acasă (opțional): cursanții vor realiza „package”-ul ideii: vor alege melodii, sunete pentru coloana sonoră, vor face poze (cu telefonul) sugerând atmosfera filmului/episodului, vor indica actori, locații, regizori „de vis”.

7. Outline-ul, scara alchimică spre perfecțiune. Step outline-ul. Beat sheet-ul. Cele trei călătorii inițiatice: călătoria scenaristului, a protagonistului și a publicului. Treatment-ul, o posibilă nuvelă. Cât costă și cât durează producția un film, un episod pilot, un clip video? Producțiile independente, low budget. Câți bani primește un scenarist? Echipa de filmare. Preproducție. Producție. Postproducție. Premiera. Marketabilizare și distribuție. Circuit în săli, circuit festivalier, difuzări la tv, streaming, distribuiri pe suport magnetic. Subtitrarea sau dublarea filmelor și a serialelor? Ce sunt drepturile de autor (royalties)? Desenele animate. Clipurile muzicale. Meme-uri și snip-uri. Viralizarea. Jurnalismul TV și radio. Discutarea temelor (brainstorming, discuții libere). Vom viziona secvențe din serialul „Twin Peaks”, regia: David Lynch.

Cursanții vor scrie (opțional) un step-outline și-l vor trimite pe email (3-5 pagini, 2 ore).

8. Scrierea scenariului, o plimbare inițiativă prin pădurea narativă. Frica de foaia albă. Colaborarea cu un alt scenarist. De la „Galaxia Gutenberg” la Galaxy S10. Automatizarea și digitalizarea. Softuri de suport, colaborative, de formatare: Dramatica Pro, Power Structure, StoryCraft, WriterDuet, Movie Magic Screenwriter, Sophocles, Final Draft, Celtix. Poate un software cu inteligență artificială (AI) să scrie scenarii? Ce este „scenario thinking”? Cinematograful viitorului, limitat doar tehnic? Discutarea temelor (brainstorming, discuții libere). Vom citi împreună începutul scenariului „Războiul stelelor”, regia: George Lucas.

Cursanții vor trimite pe email first draft-ul scenariului (opțional) (5-10 pagini, 6 ore).

9. Rescrierea scenariului, o eternă reîntoarcere la sursă. Cum ne promovăm? Planul de rescriere. Înregistrarea scenariului, copyright-ul. Legea drepturilor de autor. Ce este și cum funcționează Centrul Național al Cinematografiei? Regulamentul CNC. Finanțările interne și externe. Concursurile de scenarii naționale și internaționale. Trimiterea scenariilor către regizori și producători. Vom citi împreună începutul scenariului „Alien”, regia: Ridley Scott.

Discutarea temelor (brainstorming, discuții libere).

Tema pentru acasă: în urma discuțiilor colective (brainstorming) la clasă, cursanții vor trimite pe email second draft-ul scenariului (opțional) (3-5 pagini, 3 ore).

10. Încheiere, recapitulare și concluzii, sesiune de întrebări și răspunsuri. Scenaristul, un vizionar. Realitatea imaginarului. Omniprezența eroului.

Discutarea și autoevaluarea scenariilor.

Bibliografie:

- Aristotel - *Poetica*, Ed. Academiei, București, 1965
- Vasile Lovinescu - *Interpretarea ezoterică a unor basme și balade populare românești*, Ed. Cartea Românească, 1993
- Joseph Campbell - *Eroul cu o mie de chipuri*, Ed. Herald, 2013
- Robert McKee - *Story - conținut, structură, metodă și principii scenaristice*, Ed. Filmtett, 2012
- Syd Field - *The screenwriter's problem solver*, New York, Dell Publishing, 1998